

www.hallo.gr.ch – piattaforma d'informazioni per personas novarrivadas en 13 linguas

■ En la politica svizra d'integrazion vegn dà gronda paisa a l'intermediaziun d'informaziuns a personas novarrivadas. En il rom da si' incumbensa d'informaziun ha il post spezialisà per l'integrazion realisà la piattaforma online plurilingua www.hallo.gr.ch. Sin quella chattan ins informaziuns davart temas sco lingua ed integrazion, uffants e giuvenils, lavur, sanadad u abitar. Ella sa drizza tant a personas immigradas sco er a vischnancas, a posts spezialisads e posts da cussegliaziun, a patrinas e patrins ed ad autras personas u instituziuns che vegnan confruntadas en il mintgadi cun dumondas davart l'integrazion u davart la migraziun.

Co funcziuna il sector da sanadad en Svizra? Co emprenda mes uffant la lingua locala? Tge porti a mai da far part d'ina uniun?

Persunas immigradas han bleras dumondas ed igl è impurtant per ellas da chattar uschè

svelt sco pussaivel ed en moda uschè simpla sco pussaivel las informaziuns correspondentas. Sin www.hallo.gr.ch stattan a disposiziun dapi il 2017 informaziuns davart ils temas ils pli impurtants dal mintgadi en las linguas tudestg, rumantsch, talian, franzos, portugais, englais, albanais, arab, serb/croat/bosniac, spagnol, tamil, tigrinya e – dapi il 2022 – ucranais.

Post spezialisà per l'integrazion dal Grischun

Il post spezialisà per l'integrazion (Uffizi da migraziun e da dretg civil dal Grischun) è in post chantunal da consultaziun per dumondas d'integrazion en il sector da la migraziun. El dirigia e coordinescha l'integrazion sin plaun chantunal e communal. Ultra da quai sustegna el las autoritads chantunals e las vischnancas a realisar lur incumbensas d'integrazion. Tar sias incumbensas tutgi plinavant da colliar las autoritads, las instituziuns e las organizaziuns ch'èn activas en il sector da l'integrazion.

Il post spezialisà è er responsabel per la promoziun specifica da l'integrazion en il chantun Grischun e per l'integrazion da personas ch'èn admissas provisoricamain sco er da fugitivas e da fugitives reconuschids.

En il center da sia lavur stat la promoziun da la convivenza paschaivla da la populaziun indigena ed estra en il chantun Grischun.

Cuntegn

Bainvegni en il Grischun

Avais Vus prendi domicil en il chantun Grischun e vulessas Vus As infurmar davart la vita en il Grischun ed en Svizra? Sco agid d'orientaziun chattais Vus quai informaziuns impurtantas davart temas dal mintgadi che As faciliteschan l'arivada en il Grischun.

Viver en il Grischun

Or dal cuntegn: Nua che Vus chattais informaziuns davart la permissiun da dimora; co che Vus pudais As participar a la vita sociala e culturala; tge firads ch'i dat en il Grischun; tge che la commembranza en in'uniun As porscha.

Temas: Bainvegni en il Grischun – Survista dal Grischun – Permissiun da dimora e reuniun da la famiglia – Vita sociala e culturala – Uniuns – Bibliotechas – Senioras e seniors – Firads en il Grischun – Lavur voluntara – Infurmaziuns giuridicas.

Lingua ed integrazion

Or dal cuntegn: Co che Vus pudais emprender la lingua locala; tge purschidas che Vus chattais en il center d'infur-

zation chantunal per l'integrazion; tge purschidas d'integrazion ch'i dat en il chantun; tge ch'è ina cunvegna d'integrazion.

Temas: Integrazion – Center d'infurmaziun per l'integrazion dal Grischun – Emprender ina lingua – Purschidas d'integrazion – Sistem d'emprender linguas fide – Cumprovas linguisticas – Cunvegna d'integrazion – Discriminaziun.

Lavur

Or dal cuntegn: Tge ch'è impurtant per la tschertga d'ina nova piazza; tge che vegn reglà en in contract da lavur; nua che Vus As pudais drizzar cun dumondas davart scolaziuns e furmaziuns supplementaras; nua che Vus chattais informaziuns davart la reconuschientscha da Voss diplom ester; tge che signifitga lavur illegala; tge che Vus stuais far, sche Vus perdais Vossa piazza.

Temas: Permissiun da lavur – Plazzas libras – Dretg da lavur – Dretg da vacanzas – Salari – Tractament malgist – Dischoccupaziun – Lavur illegala – Furmaziun supplementara – Diploms esters – Emprindissadi per personas creschidas – Contract da lavur.

Partenadi e famiglia

Or dal cuntegn: Tge furmas da convivenza ch'èn acceptadas en Svizra; nua che pèrs binaziunals chattan informaziuns; dretgs e duais dals geniturs; nua che Vus chattais agid sch'i dat conflicts en famiglia.

Temas: Partenadi – Pèrs binaziunals e familias binaziunals – Maridaglia – Reuniun da la famiglia – Dretgs ed obligaziuns dals geniturs – Tgira genituriala – Conflicts – Violenza a chasa.

Uffants e giuvenils

Or dal cuntegn: Co che Vus pudais sustegnair Voss uffant d'emprender la lingua locala; nua che Vus chattais purschidas per la tgira da Voss uffants; co che la scola è concepida en il Grischun; tgi che po gidar tar la tscherna da la professiun; tge ch'è ina scola media.

Temas: Uffants pitschens – Educaziun – Differentas culturas – Cussegliazion – Scola – Sustegn d'uffants da scola – Tscherna da professiun – Purschidas transitoricas – Scola media – Giuvenils immigrads tard.

Sanadad

Or dal cuntegn: Co che Vus chattais in medi da chasa; tge purschidas da sanadad ch'i dat per uffants; tge che Vus stuais far en cas d'urgenza; nua che Vus pudais As infurmar davart gravidanzaa e naschientscha; co che l'assicuranza da malsaus è reglada en Svizra.

Temas: Viver saun – Esser malsau – Agid en la vegliadetgna – Planisaziun da famiglia – Assicuranza da malsaus – Sanadad sexuala e dretgs – Cas d'urgenza.

Segirezza sociala

Or dal cuntegn: Co ch'il sistem dal dretg d'assicuranza sociala è concepì en Svizra; co che funcziunescha l'assicuranza per vegls e survivents (AVS); co che Vus pudais spargnar per la vita suenter il pensunament; tgi che survegn supplements da famiglia.

Temas: Sistem d'assicuranzas socialas – Assicuranza per vegls e survivents – Assicuranza d'invalidità – Assicuranza cunter accidents – Assicuranza cunter la dischoccupaziun – Assicuranza da malsaus – Prevenziun professiunala – Prevenziun privata – Assicuranza da maternità – Supplements da famiglia – Cussegliazion sociala ed agid social.

Abitar

Or dal cuntegn: Co che Vus chattais ina nov'abitaziun; nua che Vus stuais annunziar Voss arriv u Vossa partenza; cura che Vus midais chasa; pertge ch'i vala

Segirezza sociala – be ina da las numerusas tematicas da la vita da mintgadi, preschentadas a moda bain chapibla sin hallo.gr.ch.

FOTO: MAD

la paina da far in'assicuranza privata da responsabladad; tge ch'è reglà en in urden da chasa.

Temas: Chatter in'abitaziun – Contract da locaziun – Custs da locaziun – Midar chasa – Annunziar l'ariv e la partenza – Assicuranza privata da responsabladad – Urden da chasa – Cussegliazion – Rument.

Finanzas

Or dal cuntegn: Co che Vus avris in conto da banca u da posta; tge pussaivladads ch'i dat per pajar Voss quint; co che Vus faschais in budget per il tegnaichasa; co ch'il sistem fiscal funcziunescha en Svizra; tge ch'è la taglia a la funtauna.

Temas: Conto da banca e da posta – Pajar quint – Finanzas dal tegnaichasa – Debits – Credits da consum – Taglias – Taglia a la funtauna.

Stadi

Or dal cuntegn: Sin tge che sa basa la democrazia en Svizra; tge linguas ch'ils umans discurren en Svizra; co che funcziunescha il sistem politic; tge che signifitga il dretg da libertad da cretta; dapi cura che l'egualitad da la dunna e da l'um è francada en la constituziun svizra.

Temas: Svizra – Politica – Natiralisaziun.

Traffic

Or dal cuntegn: Quant ditg che Vus dastgais manischar en Svizra cun in permiss da manischar da l'exteriur; co che Vus survegnis in permiss da manischar svizzer; nua che Vus survegnis ina carta dal di favuraivla per la viafier; tge che Vus stuais observar, sche Vus giais cun velo.

Temas: Permiss da manischar da l'exteriur – Permiss da manischar svizzer – Examen da manischar – Prender a fit in auto – Traffic public – Ir cun velo.

Cas d'urgenza e purschidas da cussegliaziun

Or dal cuntegn: Tge che Vus stuais far en in cas d'urgenza; tge numers d'urgenza ch'i dat en Svizra; tge ch'è la hotline per cas d'urgenza cun uffants; nua che Vus chattais posts spezialisads e posts da cussegliaziun; nua che Vus pudais As drizzar per informaziuns giuridicas.

Temas: Cas d'urgenza – Cas d'urgenza cun uffants – Purschidas da cussegliaziun – Infurmaziuns giuridicas.

Texts d'exempel

Tge demananza han ins en Svizra? Tuttina sco en ils auters pajais datti er en Svizra numerusas reglas da cumporta-

ment e demananzas usitadas. Sch'ins las enconuscha, facilitescha quai considerablmain la convivenza cun las Svizras e cun ils Svizzers.

Punctualitad: I vegn spetgà ch'ins arriva punctualmain tar in inscunter. Quai vala tuttina per il mund professiunala, per las autoritads e per occurrenzas privatas. Sch'ins remartga ch'ins vegn ad avair retard, dat ins in telefon e communitgescha quai.

Salidar: En la Svizra tudestga sa dattan las personas che sa salidan il maun dretg. Tranter amis sa dattan ins per part er trais bitschs sin las vistas (a sanestra, a dretga ed alura puspè a sanestra – u viceversa). Ma atenziun: Quai na vala betg en mintga cas. Il meglier è da dumandar suenter, tge ch'è usità en l'atgna regiun.

Inscunter: Sch'ins passa sper insatgi vi en ina pitschna vischnanca, sa salidan ins – er sch'ins n'enconuscha betg la persuna. En citads è quai mo darar il cas.

Visitas: La gronda part da las Svizras e dals Svizzers n'han betg gugent visitas spontanias tar els a chasa. Il meglier è sch'ins dat in telefon ordavant e sch'ins dumonda, sch'ina visita è giavischada uss. Avant ch'entrar en l'abitaziun dumondan ins, sch'ins duai trair or ils chalzars.

Invitaziun: Sch'ins vegn envidà a mangiar, èsi in'anza apprezzada da purtar in pitschen regal – per exempel ina buttiglia vin, tschigulatta, in dessert u flurs. Ma atenziun: Tut las flurs n'èn betg adattadas (rosas cotschnas mo per partenar, astras alvas èn usitadas per sepulturas).

A maisa: Avant che cumenzar a mangiar, sa giavischan ins bun appetit. Sch'i vegn bavi vin, fan ins l'emprim printgas. Ins guarda latiers en ils egl, dat ils magiels in cunter l'auter e di «viva».

Discurs al telefon: Sch'ins dat in telefon ad insatgi, salidan ins l'emprim la persuna e di ses agen num. Pir lura cumenza il discurs per propi.

Questas demananzas pon variar considerablmain tenor la regiun linguistica u tenor la gruppa sociala. Sche Vus essas malsegira u malsegir en ina situaziun, dumandai suenter. Quai meglierescha la situaziun e Vus iniziatis in discurs cun autras personas.

Co poss jau ma participar a la vita sociala e culturala?

Per s'integrar e per sa sentir bain en Svizra èsi impurtant da sa participar a la vita sociala e culturala. En la gronda part da las vischnancas datti numerusas occurrenzas culturalas, saja quai exposiziuns e referats, represchentaziuns da teater e concerts. Las occurrenzas èn per part gratuitas e libramain accessiblas. Il

meglier faschais Vus d'As infurmar tar Voss collegas da lavur, enconuschents, parents, amis e vischins.

Plinavant datti en ils quartiers ed en ils vitgs lieux d'inscunter, sco per exempel plazzas da giugar, parcs e bogns publics, nua ch'ins po entrar en contact cun autras personas.

La Svizra vala er sco pajais da las uniuns. Blera glied s'engascha en in'uniun per pratitgar in hobi cuminaivel. Uniuns datti en tut las spartas pussaivlas: musica, sport, cultura, natira e bier auter. Per il solit pajan ins ina contribuziun annuala per daventar commember e per pudair trair a niz las purschidas.

Visitar occurrenzas culturalas u far part d'ina uniun èn bunas pussaivladads per emprender d'enconuscher glied e per vegnir a savair a medem temp dapli davart la societad svizra e davart il pajais. Uschia pudais Vus er meglierar Vossas enconuschientschas da la lingua locala, engrondir la rait da relaziuns ed As francar meglier en la vischnanca.

Co ma poss jau defender cunter discriminaziun rassistica?

En Svizra èsi scumandà d'attatgar u da discriminar publicamain en moda che violescha la dignitad umana ina persuna pervi da sia razza u pervi da sia appartegnentscha ad ina gruppa etnica u religiusa. Er la refusa d'ina prestaziun purschida publicamain è scumandada. Tenor il dretg penal vala la discriminaziun rassistica sco delict uffizial, sche l'acziun capita en la publicitad.

La discriminaziun rassistica è in'acziun concreta ch'impedescha la persuna pertutgada u la gruppa pertutgada d'observer ses dretgs fundamentals. Savens vegn ella accompagnada da diffamaziuns verbalas ed ha lieu en differents champs da la vita, per exempel en connex cun tschertgar ina piazza d'emprindissadi, a la piazza da lavur, cun acceder al martgà d'abitaziuns, en il spazi public, en il sector da scola, da furmaziun e da sanadad, en las medias.

L'urden giuridic svizzer cuntegna numerusas normas giuridicas che protegian las personas cunter la discriminaziun rassistica. Tschertas basas legalas impurtantas vegnan preschentadas sin la pagina d'internet da la Cumissiun federala cunter il rassissem.

La preschentaziun:
Pagina d'internet www.hallo.gr.ch.

Dapli informaziuns:
chatta.ch/?hiid=xx
www.chatta.ch